

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2019-20-96>

УДК 338.48

Економічний аналіз руху грошових коштів туристичних підприємств

Тарасова Валентина Віталіївнадоктор економічних наук, професор,
професор кафедри туризму

Житомирського національного агроекологічного університету

Ковалевська Ірина Миколаївнакандидат економічних наук, старший викладач кафедри екологічної безпеки
та економіки природокористування

Житомирського національного агроекологічного університету

Tarasova Valentine, Kovalevska Iryna

Zhytomyr National Agroecological University

Стаття присвячена розгляду питань відображення інформації про грошові кошти у фінансовій звітності. У статті досліджуються грошові потоки з метою відображення їхньої класифікації, схеми руху грошових коштів, визначення узагальнюючих показників руху грошових коштів та послідовність складання звіту про їхній рух – надходження, вибуття, динаміку – з метою управління фінансовим станом підприємства. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні схеми руху грошових коштів, методики визначення основних груп показників грошових коштів турпідприємств; дослідженні стану і динаміки їхнього руху. Методологію дослідження становлять загальнонаукові методи пізнання та спеціальні, зокрема економіко-статистичні методи (порівняння, групування, табличний, графічний, стандартизації показників досліджуваних явищ), економіко-логічні прийоми (елімінування, вертикального, горизонтального, коефіцієнтного аналізу), які забезпечили розв'язання поставлених завдань з обраного напрямку дослідження.

Ключові слова: грошовий потік, грошові кошти, еквівалент грошових коштів, грошовий потік від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності, позитивний та від'ємний грошовий потік, майбутній грошовий потік.

Тарасова В.В., Ковалевская И.Н. ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ДВИЖЕНИЯ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ ТУРИСТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Статья посвящена рассмотрению вопросов отражения информации о денежных средствах в финансовой отчетности. В статье исследуются денежные потоки с целью отражения их классификации, схемы движения денежных средств, определения обобщающих показателей движения денежных средств и последовательность составления отчета об их движении – поступлении, выбытии, динамике – с целью управления финансовым состоянием предприятия. Цель исследования заключается в обосновании схемы движения денежных средств, методики определения основных групп показателей денежных средств турпредприятий; исследовании состояния и динамики их движения. Методологию исследования составляют общенаучные методы познания и специальные, в частности экономико-статистические методы (сравнение, группировка, табличный, графический, стандартизации показателей исследуемых явлений), экономико-логические приемы (элиминирования, вертикального, горизонтального, коэффициентный анализа), которые обеспечили решение поставленных задач по выбранному направлению исследования.

Ключевые слова: денежный поток, денежные средства, эквивалент денежных средств, денежный поток от операционной, инвестиционной и финансовой деятельности, позитивный и отрицательный денежный поток, будущий денежный поток.

Tarasova Valentine, Kovalevska Iryna. ECONOMIC ANALYSIS OF TRAVEL COMPANIES CASH FLOW

The article is devoted to the questions of display of cash flow in financial statements. It explores cash flows to present their classification and scheme, to define general indicators of cash flow and the sequence of drawing up a report on their movement – income, retirement, and dynamics in order to manage the financial condition of the enterprise. The most important when analyzing financial statements is the research of cash flow of travel companies in the past and the reporting period. Knowledge of the method of analysis of cash flow statement, systems of indicators of this reporting and successive stage of analysis is important since it allows predicting of success or bankruptcy of company. The purpose of the study is to explain cash flow schemes and methods of determining the main groups of cash flow indicators of travel companies; study of the state and dynamics of their movement. The methodology of research consists of general scientific methods and special, in particular, economic and statistical methods (com-

parison, grouping, tabular, graphical, standardization of indicators of the studied phenomena), economical-logical methods (elimination, vertical, horizontal, coefficient analysis) which provide the solution of the tasks within the research. The cash flow statement allows you to analyze sources and areas of cash flow of travel companies; provides information on the ability of an enterprise to generate funds and their equivalents and on the need of the enterprise in choosing the directions and scope of their use; allows you to evaluate the effectiveness of managing cash flow and ability of the company to repay liabilities, pay dividends and interest; contains information about the company's free funds, the presence of which after the fulfillment of all obligations indicates that the company has the necessary funds to expand its activities. Insufficiency means that, in order to continue its activities, the company will be forced to either attract borrowed funds, or to implement previously purchased investments.

Key words: cash flow, cash, cash equivalents, operating cash flow, investment and financial activities, positive and negative cash flow, future cash flow.

В умовах ринкової економіки незмірно зросла роль економічних факторів в управлінській діяльності. За всієї важливості технічних і технологічних аспектів розвитку виробництва дуже часто все ж таки не вони, а економічні міркування визначають вибір тих або інших розв'язків, що зумовлює необхідність проведення економічного аналізу. Він базується на суттєво більш конкретній і детальній економіко-статистичній обробці інформації турпідприємства і його структурних, функціональних і виробничих підрозділів, аніж дані, що приводяться в межах фінансового обліку. Прийняті на основі цієї інформації рішення спрямовані на підвищення ефективності поточної діяльності підприємств [1; 2; 3, с. 187].

Постановка проблеми у загальному вигляді. Фінанси підприємства – це сукупність грошових відносин, пов'язана з формуванням і використанням грошових доходів і накопичень підприємства. Фінанси підприємства забезпечують обіг основного й оборотного капіталу і відносини з державним бюджетом, податковими органами, банками, страховими компаніями й іншими установами фінансово-кредитної системи. Фінансова звітність визначена П(С)БО 1 як бухгалтерська звітність, яка відображає фінансовий стан підприємства і результати його діяльності за звітний період [4, с. 11, 7]. Найважливішим під час аналізу фінансових звітів є дослідження грошових потоків турпідприємства в минулий час та звітний період. На основі вивчення потоків грошових коштів, що характеризують фінансовий стан підприємства, складається звіт про рух грошових коштів [5, с. 11], тобто про їх зміни в поточному і попередньому році. Знання методики аналізу звітності про рух грошових коштів, системи показників цієї звітності, послідовних етапів здійснення аналізу нині є актуальним, адже це дає змогу визначити вірогідність успіху чи банкрутства підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичним та практичним питанням еко-

номічного аналізу підприємств туристичної галузі приділена велика увага багатьох науковців, до числа яких можна віднести І.Б. Андрєєнко, О.М. Басовську, А.М. Єріна, Є.В. Мних, Н.Д. Свірідова, І.В. Сіменко, В.В. Тарасова та ін. Однак, незважаючи на численні розробки, актуальними залишаються питання економічного аналізу фінансового стану розвитку підприємств туристичної галузі як можливості на базі проведених досліджень розробити ефективні рішення щодо управління цією сферою послуг.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в обґрунтуванні схеми руху грошових коштів, методики визначення основних груп показників грошових коштів турпідприємств; дослідженні стану і динаміки їхнього руху. Методологію дослідження становлять загальнонаукові методи пізнання та спеціальні, зокрема, економіко-статистичні методи (порівняння, групування, табличний, графічний, стандартизації показників досліджуваних явищ), економіко-логічні прийоми (елімінавання, вертикального, горизонтального, коефіцієнтного аналізу), які забезпечили розв'язання поставлених завдань з обраного напрямку дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Складовим елементом публічної фінансової звітності є звіт про рух грошових коштів, регулярне оприлюднення якого є обов'язковим для усіх підприємств України і має на меті відобразити зміну грошових коштів суб'єкта господарювання протягом звітної періоду – їх надходження та вибуття. Звіт про рух грошових коштів підприємства регламентується положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 1. Він містить інформацію про грошові потоки підприємства за звітний період.

Під грошовими потоками, згідно з П(С)БО 1, розуміють надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів [5, с. 11]. Грошові кошти включають кошти в касі та на рахун-

ках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій. Еквівалентами грошових коштів є короткострокові фінансові інвестиції, які можуть бути вільно конвертовані у відому суму коштів і мають незначний ризик щодо зміни вартості.

Рух грошових коштів на підприємстві аналізується на підставі звіту про рух грошових коштів (форма № 3). Грошові потоки підприємства з метою аналізу класифікуються за такими ознаками (табл. 1).

Звіт про рух грошових коштів – це звіт про зміни фінансового стану підприємства, складений на основі вивчення потоків грошових коштів. У цьому звіті рух коштів відображається в розрізі трьох видів діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової (рис. 1).

Операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, яка не є інвестиційною та фінансовою.

Інвестиційна діяльність – це сукупність операцій із придбання та продажу довгострокових (необоротних) активів, а також короткострокових (поточних) фінансових інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів.

Фінансова діяльність – це сукупність операцій, які приводять до зміни величини та (або) складу власного та позикового капіталу [8, с. 45].

Негрошові операції – це операції, які не потребують грошових коштів або їхніх еквівалентів. Вони не включаються до звіту про рух грошових коштів.

Для складання звіту про рух грошових коштів використовують показники балансу,

Рис. 1. Схема руху грошових коштів

Джерело: складено автором на основі [3, с. 251]

Таблиця 1

Класифікація грошових потоків підприємства

Ознаки	Види грошових потоків
Масштаб обслуговування господарського процесу	– грошовий потік по підприємству; – грошовий потік за окремими структурними підрозділами; – грошовий потік за окремими господарськими операціями.
Вид діяльності	– грошовий потік від операційної діяльності; – грошовий потік від інвестиційної діяльності; – грошовий потік від фінансової діяльності.
Спрямованість руху	– позитивний та від'ємний грошовий потік;
Метод обчислення	– валовий грошовий потік, чистий грошовий потік.
Рівень достатності	– надлишковий та дефіцитний грошовий потік;
Метод оцінки за часом	– майбутній грошовий потік, теперішній грошовий потік.
Регулярність формування	– регулярний та дискретний грошовий потік.
Стабільність формування	– регулярний грошовий потік з рівномірними часовими інтервалами та з нерівномірними часовими інтервалами.

Джерело: [7, с. 144–146]

звіту про фінансові результати та дані аналітичного бухгалтерського обліку (рис. 2).

Фінансовий стан підприємства будь-якого виду діяльності і форми власності значною мірою залежить від руху грошових коштів та правильного управління грошовими потоками. Управління грошовими потоками або залишком грошових коштів, що постійно знаходяться в розпорядженні туристичного підприємства, є невід'ємною частиною управління оборотними активами.

Розмір залишку грошових коштів на поточному і валютному рахунках та в касі підприємства визначає рівень його абсолютної платоспроможності, тобто готовність туристичного підприємства швидко розрахуватися за невідкладними фінансовими зобов'язаннями (строк виконання до 1 місяця); впливає на тривалість виробничого циклу, а отже, і на розмір фінансових коштів, інвестованих в оборотні активи [9, с. 113].

Мінімальний розмір залишку грошових коштів визначається, виходячи з планового обсягу платіжного обороту та швидкості обороту грошових коштів, що складається на підприємстві з урахуванням особливостей його діяльності.

Управління грошовими коштами включає два етапи. На першому етапі аналізується ступінь участі грошових коштів в оборотних активах підприємства в динаміці. Для цього розраховуються три показники:

1) коефіцієнт участі грошових коштів в оборотних активах; якщо він у динаміці зменшується, то це позитивно характеризує роботу туристичного підприємства, а навпаки – негативно;

2) середній період обороту грошових коштів; якщо він за період, що аналізується, зменшується порівняно з минулим періодом,

то це свідчить про прискорення оборотності грошових коштів і є позитивним у роботі підприємства;

3) кількість оборотів грошових коштів, її збільшення за період, що аналізується, порівняно з минулим періодом свідчить про ефективне використання грошових коштів шляхом оптимізації платіжного обороту.

На другому етапі визначається сума оптимального залишку грошових коштів (формула 4) та здійснюється аналіз поточної діяльності.

Методика визначення показників руху грошових коштів надано в табл. 2.

Виходячи з формули 4, є два шляхи зменшення мінімального залишку грошових коштів: *по-перше*, за рахунок оптимізації грошового обороту в плановому періоді, *по-друге*, шляхом прискорення оборотності грошових коштів.

Прискорення оборотності грошових коштів може бути забезпечене за рахунок: зменшення тривалості операційного та фінансового циклів, своєчасної інкасації, зменшення обсягів готівкових розрахунків, скорочення питомої ваги тих форм розрахунків із поставальниками, які потребують тимчасового резервування грошових коштів на банківських рахунках, тобто застосування акредитивної форми розрахунків та розрахунків чеками.

Завдання підвищення ефективності використання грошових коштів може бути вирішене шляхом інвестування у високоліквідні фінансові інструменти або збереження тимчасово вільних грошових коштів у комерційному банку у формі депозитних рахунків. Підвищується ефективність використання грошових коштів за рахунок мінімізації сукупних витрат з їх утримання і зворотної конвертації короткострокових фінансових вкладень у готові засоби платежу.

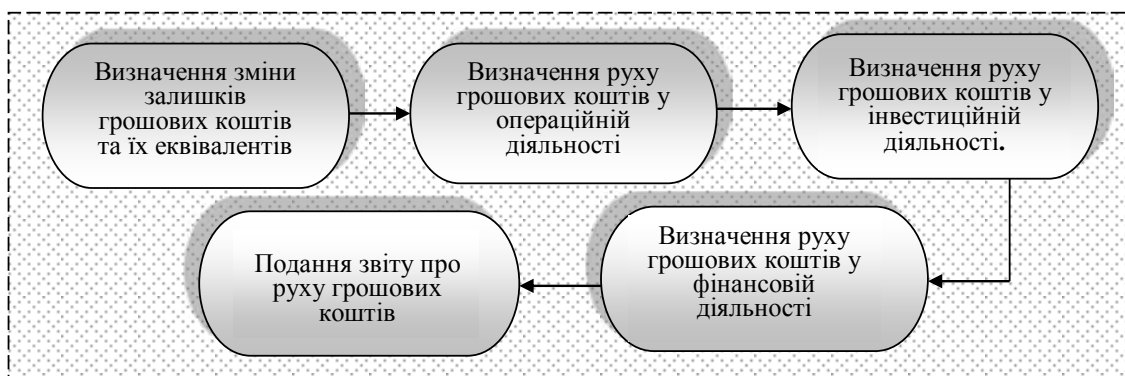

Рис. 2. Послідовність складання звіту про рух грошових коштів

Джерело: складено автором на основі [3, с. 252]

Таблиця 2

Визначення показників руху грошових коштів

№ п/п	Показники	Методика визначення
1.	Коефіцієнт участі грошових коштів в оборотних активах (K_y): C_3 – середній залишок грошових коштів у період, що аналізується; A_{O3} – середня сума оборотних активів у період, що аналізується.	$K_y = C_1 / A_{O1}$
2.	Середній період обороту грошових коштів (Π_o): $COГ$ – середній залишок грошових обігових коштів; D – тривалість періоду в днях; O – одноденний виторг від реалізації продукції в період, що аналізується.	$\Pi_o = COГ * T / O$
3.	Кількість оборотів грошових коштів (K_o): OP – обсяг реалізації продукції за період, що аналізується; C_3 – середній залишок грошових коштів	$K_o = OP / C_3$
4.	Сума оптимального залишку грошових коштів для здійснення поточної діяльності (C_{30}): CB_n – сума грошового обороту в плановому періоді (сума витрачених коштів). O_2 – кількість оборотів грошових коштів в минулому періоді.	$C_{30} = CB_n / O_2$

Таблиця 3

Звіт про рух грошових коштів в результаті операційної діяльності, тис. грн

Стаття	Код	Звітний період 2017 р.		Попередній період 2016 р.		2017 до 2016 %
		надходження	вибуття	надходження	вибуття	
А	1	2	3	4	5	6
1. Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	010	7889		5133		154
2. Коригування на амортизацію необоротних активів	020	1319	x	1195	x	110
3. Збиток (прибуток) від неопераційної діяльності	050		100			
4. Прибуток (збиток) від операційної діяльності до зміни в чистих оборотних активах	070	9108		6328		144
5. Зменшення (збільшення): оборотних активів витрат майбутніх періодів	080 090	 0	3385	 0	595	569
6. Збільшення (зменшення): поточних зобов'язань доходів майбутніх періодів	100 110	2970		294		1011
7. Грошові кошти від операційної діяльності	120	8693		6027		144
8. Сплачені: відсотки податки на прибуток	130 140	x x	2366	x x	1540	154
9. Чистий рух коштів від операційної діяльності	170	6327		4487		141

Звіт про рух грошових коштів дає змогу аналізувати джерела та сфери споживання грошових коштів турпідприємства. Розглянемо методичну послідовність такого аналізу на основі даних, наведених у

табл. 3–5, де рух коштів розглядається за трьома напрямками: результатами операційної діяльності, результатами інвестиційної діяльності та за результатами фінансової діяльності.

Рух грошових коштів у результаті операційної діяльності являє собою їх зміну (надходження і вибуття) на рахунках та в касі. Джерелом формування коштів турпідприємства в поточному періоді є прибуток від звичайної діяльності (п. 1), розмір фінансових коштів, інвестованих в оборотні активи (п. 2) і кредитні кошти (п. 6). Сферою споживання грошових коштів є збиток від неопераційної діяльності (п. 3), зменшення оборотних активів (п. 5) і розрахунки за невідкладними фінансовими зобов'язаннями – податки на прибуток (п. 8). Розмір грошових коштів від операційної діяльності до оподаткування (п. 7) за звітний період становив 8693 тис. грн (7889 + 1319 + 2970 – 100 – 3385), а після оподаткування (п. 9) становив 6327 тис. грн (8693 – 2366). Отже, чистий рух коштів від операційної діяльності на аналізованому умовному турпідприємстві становив у звітному періоді 6327 тис. грн, на 41% більше, ніж у попередньому періоді.

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності на аналізованому підприємстві

(табл. 4) як у звітному, так і у попередньому періоді складався з придбання необоротних активів.

У звітному періоді видатки від придбання необоротних активів становили 1826 тис. грн, на 8,3% менше, ніж у попередньому періоді.

Рух коштів у результаті фінансової діяльності аналізованого підприємства (табл. 5) складався з: інших надходжень та інших платежів у сумах відповідно 61 420 тис. грн та 61 322 тис. грн; сплати дивідендів у звітному періоді в сумі 314 тис. грн, або у 1,6 разу більше, ніж у попередньому періоді.

Для більшої ілюстративності [10; 11] чистого руху грошових коштів у результаті різних видів діяльності турпідприємства побудовано узагальнюючу таблицю (табл. 6).

Загалом чистий рух коштів за звітний період (п. 4) становив 4284 тис. грн (6327 – 1826 – 217), або на 86 % більше, ніж у попередньому періоді. При цьому залишок коштів на початок року становив у звітному періоді 3499 тис. грн, на 38% більше, ніж у попередньому періоді,

Таблиця 4

Звіт про рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності, тис. грн

Стаття	Код	Звітний період 2017 р.		Попередній період 2016 р.		2017 до 2016 %
		надходження	видаток	надходження	видаток	
А	1	2	3	4	5	6
Реалізація:						
фінансових інвестицій	180		х		х	
необоротних активів	190		х		х	
майнових комплексів	200					
Придбання:						
фінансових інвестицій	240	х	1826	х	1991	92
необоротних активів	250	х		х		
майнових комплексів	260	х		х		
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	300		1826		1991	92

Таблиця 5

Звіт про рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності, тис. грн

Стаття	Код	Звітний період 2017 р.		Попередній період 2016 р.		2017 до 2016 %
		надходження	видаток	надходження	видаток	
А	1	2	3	4	5	6
Надходження власного капіталу	310		х		х	
Інші надходження	330	61420	х		х	
Сплачені дивіденди	350	х	314	х	194	162
Інші платежі	360	х	61322	х		
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	390		217		194	112

а на кінець року – 7800 тис. грн, або на 51% більше, ніж у попередньому періоді.

Наочне відображення чистого руху грошових коштів надано на рис. 3–4.

Порівняння даних двох періодів діаграми рис. 3 відображує позитивну динаміку чистого руху коштів як загалом, так і за окремими видами діяльності (окрім інвестиційної). У результаті цього у звітному періоді розмір залишку грошових коштів на кінець року (рис. 4) був удвічі більшим, ніж на початок року. Слід відзначити, що аналогічний стан спостерігається і в попередньому періоді.

Отже, розмір залишку грошових коштів свідчить про добрий фінансовий стан туристичного підприємства і про високий рівень його абсолютної платоспроможності, тобто

готовність швидко розрахуватися за невідкладними фінансовими зобов'язаннями (строк виконання до 1 місяця). Після виконання всіх зобов'язань наявність вільних коштів позитивно впливає на тривалість виробничого циклу, а отже, і на розмір фінансових коштів, інвестованих в оборотні активи. У підприємства є можливість для розширення своєї діяльності. А це є результатом правильного управління грошовими потоками.

Висновки з цього дослідження. Таким чином, можна констатувати, що звіт про рух грошових коштів:

– надає інформацію про здатність підприємства генерувати кошти та їх еквіваленти, про потребу підприємства у виборі напрямів та обсягів їх використання;

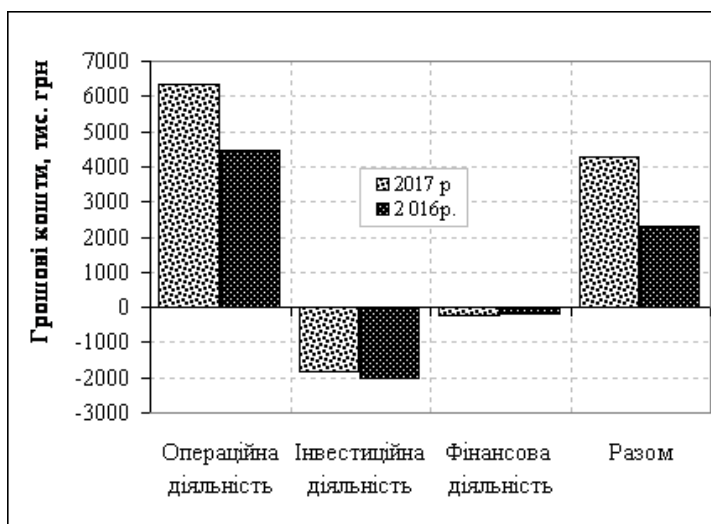

Рис. 3. Чистий рух коштів за видами діяльності

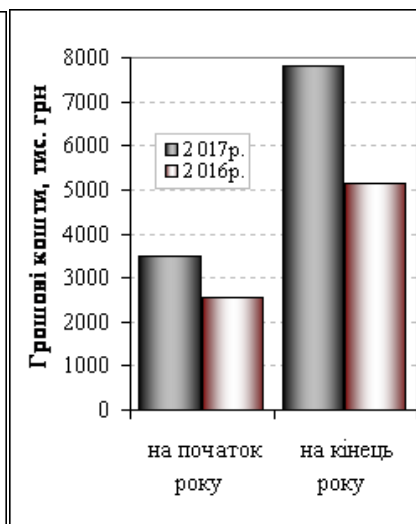

Рис. 4. Залишок коштів

Таблиця 6

Чистий рух грошових коштів в результаті діяльності турпідприємства, тис. грн.

Статті звіту про рух грошових коштів (форма № 4)	Код	Звітний період 2017 р.		Попередній період 2016 р.		2017 до 2016 %
		надходження	видаток	надходження	видаток	
А	1	2	3	4	5	6
1. Чистий рух коштів від операційної діяльності	170	6327		4487		141
2. Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	300		1826		1991	92
3. Чистий рух коштів від фінансової діяльності	390		217		194	112
4. Чистий рух коштів за звітний період	400	4284		2302		186
5. Залишок коштів на початок року	410	3499	х	2538	х	138
6. Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	420	17		324		5
7. Залишок коштів на кінець року	430	7800	х	5164	х	151
8. У % до залишку на початок року		223		204		

– дає змогу оцінити ефективність управління потоками коштів, здатність підприємства погашати зобов'язання, виплачувати дивіденди і проценти;
– містить інформацію про вільні кошти підприємства, наявність яких після виконання всіх зобов'язань свідчить про те, що у підпри-

ємства є необхідні кошти для розширення своєї діяльності.

Недостатність коштів означає, що для продовження своєї діяльності підприємство змушене буде або залучати позикові кошти, або реалізовувати раніше придбані інвестиції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про інформацію» від 02.10.92, N 2657-XII : Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
2. Закон України «Про туризм» від 15.01.2015 р. № 124-VIII : Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>.
3. Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М. Економічний аналіз туристичних підприємств: навч. посібник. Житомир, 2018. 348 с.
4. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку: нормативна база. // Газета «Все про бухгалтерський облік» : Електронний ресурс. URL: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/natsionalni-polozhennya-standarti-bukhgalterskogo-obliku?app_id=24.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013 р. за № 336/22868.
6. Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туризмі: підручник. Житомир, Вид-во ЖНАЕУ, 2018. 372 с.
7. ДСТУ ISO 13810:2016. Туристичні послуги. Знаки туристичні активного туризму. Класифікація, опис і правила застосування.
8. Андренко І.Б., Влащенко Н.М. Фінансово-економічний аналіз підприємств туризму: підручник. Харків: ХНАМГ, 2012. 308 с.
9. Мних Є.В. Економічний аналіз : підручник. Київ: Знання, 2011. 630 с.
10. Тарасова В. В. Екологічна статистика : підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 397 с.
11. Тарасова В.В., Ковалевська І.М. Методи відображення туристичної інформації // тези доп. конф.: Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети», 25 травня 2018 р. Житомир, ЖНАЕУ. С. 82–89.

REFERENCES:

1. Zakon Ukraini «Pro Informatsiyu» vid 02.10.92, № 2657-XII : Elektronniy resurs. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
2. Zakon Ukraini «Pro turizm» vid 15.01.2015 r. № 124-VIII : Elektronniy resurs. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>.
3. Tarasova V.V., Nesterchuk I.K., Kovalevska I.M. Ekonomichniy analiz turistichnih pidpriemstv [Economic analysis of tourism enterprises]: navch. posibnik. Zhitomir, 2018. 348 p.
4. Natsionalni polozhennya (standarti) buhgalterskogo obliku: normativna baza. // Gazeta «Vse pro buhgalterskiy oblik» : Elektronniy resurs. URL: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/natsionalni-polozhennya-standarti-bukhgalterskogo-obliku?app_id=24.
5. Polozhennya (standart) buhgalterskogo obliku 1 "Zagalni vimogi do finansovoyi zvitnosti", zareestrovano v Ministerstvi yustitsiyi Ukraini 28 lyutogo 2013 r. za № 336/22868.
6. Tarasova V.V., Nesterchuk I.K., Kovalevska I.M., Martinchuk I.V. Standartizatsiya, sertifikatsiya ta litsenzuvannya v turizmi [Standardization, certification and licensing in tourism]: pidruchnik. Zhitomir, Vid-vo ZhNAEU, 2018. 372 p.
7. DSTU ISO 13810:2016. Turistichni poslugi. Znaki turistichni aktivnogo turizmu. Klasifikatsiya, opis i pravila zastosuvannya.
8. Andrenko I.B., Vlaschenko N.M. Finansovo-ekonomichniy analiz pidpriemstv turizmu [Financial and economic analysis of tourism enterprises]: pidruchnik. H.: HNAMG, 2012. 308 p.
9. Mnih E. V. Ekonomichniy analiz [Economic analysis] : pidruchnik. K.: Znannya, 2011. 630 p.
10. Tarasova V.V. Ekologichna statistika [Environmental statistics] : pidruchnik. Kiyiv: Tsentr navchalnoyi literaturi, 2008. 397 p.
11. Tarasova V.V., Kovalevska I. M. Metodi vidobrazhennya turistichnoyi informatsiyi [Methods of displaying tourist information] // tezi dop. konf.: Turizm: mizhnarodniy dosvid ta natsionalni prioriteti», 25 travnya 2018 r. Zhitomir, ZhNAEU. pp. 82–89.